

N:o 41.

Ank. till Riksd. kansli den 9 maj 1903 kl. 10 f. m.

Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9 med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående unionella förhållanden.

Med anledning af en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 58) af herr *Berg, Gustaf Axel* m. fl. har Kammaren för sin del på hemställan af sitt andra tillsälliga utskott beslutat bifalla motionärernas förslag, som lydde:

»att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Konungen uttala, att då af de förhandlingar, som enligt den i *Post- och Inrikes Tidningar* den 24 mars innevarande år offentliggjorda *kommunikén* förts mellan medlemmar af svenska och norska statsråden om ändringar i de förenade rikenas konsulatväsen, icke, såvidt Riksdagen är bekant, föreligger annat resultat än det i nämnda *kommuniké* angifna, Riksdagen anser sig för närvarande endast böra, under erinran om den uppfattning af de unionella spörsmålen samband och ställning till hvarandra, som fått sitt uttryck i Riksdagens skrifvelse den 14 april 1893, frambära sin förvissning, att intet i någon mån bindande aftal i frågan kommer att träffas, utan att Riksdagen blifvit därom hörd, samt tillika, på grund af de väsentligt olika tolkningar, som redan från svenskt och norskt håll gjorts gällande i fråga om hvilka förutsättningar uti *kommunikén* uppställts för att de inledda förhandlingarna skola föras vidare, till Kungl. Maj:t hemställa, att, därest förhandlingarna komma att fortsättas, de preliminära aftal, som därvid kunna komma att träffas, måtte affattas med den klarhet och tydlighet, att aftalen vid deras framläggande för de båda rikenas representationer icke lämna rum för någon tvekan om deras verkliga innebörd.»

Ofvan nämnda motion är af följande lydelse:

»Huru skiftande meningarna inom Sverige än varit med afseende å hvilka förändringar i de unionella bestämmelserna kunde såsom förenliga med unionens och Sveriges intressen medgifvas, därom har man dock alltmärlig allmänt blifvit ense, att unionens och de förenade rikenas bästa kräfver en fullständig uppgörelse mellan de båda folken och deras mellanvarande. Ett undanskjutande af en tvistefråga, samtidigt som man i ena eller andra riktningen afgör en annan därmed sammanhängande, har visat sig vara ägnadt snarare att undergräfvå än att befästa samförståndet mellan de båda folken. Insikten härom har vid upprepade tillfällen tagit sig ett uttryck såväl inom Riksdagen som inom regeringen.

Hvad särskildt angår ledningen af de förenade rikenas utrikesangelägenheter och hvad därmed närmast står i samband, är det tillräckligt att erinra om Riksdagens redan den 14 april 1893 i skrifvelse uttalade åsikt, att konsulatväsendet står »i ett sådant samband med de diplomatiska ärendena, att frågan om upplösning af gemensamheten i de förra synes Riksdagen icke kunna göras till föremål för pröfning utan att på samma gång sättet för de senares behandling måste komma under öfvervägande». Detta uttalande, till hvilket vid 1895 års riksdag statsrådets dåvarande främste man tillkännagaf sin och sina kollegers anslutning, upprepades ytterligare i den af sistnämnda års Riksdag aflåtna skrifvelse angående regleringen af utgifterna under 3:dje hufvudtiteln; och ett ännu kraftigare uttryck åt den tanke, som innebars i berörda uttalande, blef gifvet, när vid föredragning år 1898 inför Konungen af senaste unionskommitténs betänkande, statsrådet enhälligt afgaf följande yttrande.

»I öfverensstämmelse med den af de svenska ledamöterna i unionskommittén uttalade uppfattning och med åberopande af hvad såsom stöd därför blifvit inom kommittén anfördt, anser det svenska statsrådet hvarje förslag till ändringar i riksakten, i syfte att med afseende å utrikesstyrelsen genomföra en önskvärd likställighet emellan de båda rikena, ovillkorligen böra utgå från förutsättning af ständig gemensamhet ej mindre i denna styrelse än i diplomati och konsulatväsen.»

Under dessa förhållanden må det icke väcka förvåning, att, då Kungl. Maj:t i januari 1902 tillsatte en kommitté af svenska och norska män, för att undersöka, huruledes en anordning med särskilda konsuler för hvarterdera af de förenade rikena, under bibehållande af den diplomatiska representationens gemensamhet, skulle i praktiskt afseende komma att gestalta sig, den uppfattningen af detta beslut gjorde sig i Sverige gällande, att — därest mot förmodan en konsulär skilsmässa visade sig

praktiskt möjlig — dess genomförande skulle komma i fråga endast i samband med en definitiv anordning af utrikesstyrelsen.

Att vid de förhandlingar, som, efter det konsulatkommitténs betänkande afgifvits, ägt rum mellan medlemmar af de båda rikenas statsråd, en sådan uppfattning af sambandet mellan dessa unionella spørsmål icke gjorts gällande, synes emellertid framgå af den numera offentliggjorda kommunikén angående de förda förhandlingarna. Och om än hos de förhandlande svenska statsrådsmedlemmarne en viss sträfvän framträdte att åtminstone få erkänd den från svensk sida städse häfdade meningen om den nuvarande ordningens för utrikesstyrelsen för båda rikena bindande kraft, måste det dock anses tvifvel underkastadt, om denna svenska mening i kommunikén fått ett tillräckligt bestämdt uttryck, liksom det om kommunikén öfver hufvud torde kunna sägas, att den icke gifver en klar framställning af de ståndpunkter, som intagas af de förhandlande parterna, och huru vidt dessa i själfva verket skilja sig från hvarandra.

Att Riksdagen, innan ens något resultat af förhandlingarna underställts Kungl. Maj:ts pröfning, skulle göra något uttalande rörande sakinnehållet i den offentliggjorda kommunikén, torde vara icke blott obehörigt utan äfven så mycket mindre tillrådligt, som därigenom ansvaret för vare sig fortsättande eller afbrytande af dessa förhandlingar — till hvilkas inledande Riksdagen icke varit medverkande, lika litet som till den förberedande åtgärden, kommittébehandlingen — möjligen skulle kunna sägas hafva blifvit till någon del öfverflyttadt på Riksdagen. Däremot synas tillräckliga skäl finnas för att Riksdagen, under erinran om sin skrifvelse 1893 angående de unionella förhållandena, uttalar sin förvissning, att intet i någon mån bindande aftal beträffande de i kommunikén berörda ämnen kommer att fattas med mindre än att Riksdagen därom blifvit hörd. Och då väsentligt olika tolkningar af kommunikéns innebörd redan framkommit samt erfarenheten visat nödvändigheten af att vid förhandlingar mellan de båda rikena använda ordalag, som ej lämna möjlighet till olika tydning, synes det vara af behovet påkalladt, att Riksdagen i underdånighet anhåller, att hvilka preliminära aftal än måtte ingås och hvilka förutsättningar än därvid läggas till grund, åt dessa måtte gifvas en så klar och tydlig affattning, att rum ej lämnas för tvekan angående deras innehåll och räckvidd.»

Första Kammarens utskott har till stöd för sin hemställan andragit:

Mot hvad sålunda anförts har utskottet så mycket mindre haft något att erinra som det syns utskottet stå i full öfverensstämmelse

med hvad Riksdagen vid tvenne föregående tillfällen uttalat. Visserligen skulle det måhända kunna anmärkas, att ett förnyadt yttrande vore obeffligt, då de föregående uttalandena hvarken ändrats eller återtagits och alltså deras fortfarande giltighet, enligt utskottets mening, lärers få anses ovedersäglig. Genom den s. k. communiquén har emellertid ett förhandlingsresultat blifvit offentliggjordt, hvilket, därest man inom Riksdagen skulle förbigå det med tystnad, kunde gifva anledning till det antagandet, att Riksdagen frångått sin åren 1893 och 1895 intagna ståndpunkt, hvarigenom sålunda en emellan medlemmar af svenska och norska statsråden träffad preliminär öfverenskommelse tilläfventyrs kunde tillmätas en politisk betydelse, som den i själfva verket icke äger.

Utskottet kan icke dela den af Första Kammarens utskott framställda och af samma Kammare godkända åsikten att, därest man skulle inom Riksdagen med tystnad förbigå det genom den s. k. communiquén offentliggjorda förhandlingsresultatet, en sådan tystnad kunde gifva anledning till antagandet, att Riksdagen frångått sin åren 1893 och 1895 intagna ståndpunkt. Utskottet anser sig sålunda icke kunna tillstyrka Andra Kammaren att fatta enahanda beslut som Första Kammaren, och skulle utskottet än mindre kunna uttala sig därför, om vid ett sådant riksdagsbeslut kunde underförstås, att Riksdagen ville genom uttaladt misstroende lägga hinder i vägen för de påbörjade förhandlingarnas fortgång.

Utskottet hemställer på grund häraf:

att Andra Kammaren icke må biträda Första Kammaren ifrågavarande beslut.

Stockholm den 9 maj 1903.

På utskottets vägnar:

JULIUS CENTERWALL.
